

AZİM HÂCE'NİN HİKMETLERİ

KEMAL ERARSLAN

Hâce Ahmed-i Yesevî ile başlayan *hikmet* tarzı, Yesevî dervişleri tarafından bir gelenek hâlinde asırlarca devam ettirildi.¹ İslâmiyetin göçebe Türkler arasında sür'atle yayılmasında ve tasavvuf cereyanının kuvvetli bir şekilde revac bulmasında bu tür dinî-tasavvufî şiirlerin büyük bir rolü olduğu muhakkaktır.²

Gerek *Dîvân-ı Hikmet* nüshaları, gerekse bu tip manzumeleri ihtiva eden şiir mecmuaları incelendiğinde, Yesevî'den başka Ubeydî, Kul Süleyman, Kul Şerîfî, Garîbî, Fakîrî, Şuhûdî, Hâlis v.b. gibi daha birçok hikmet yazarlara da rastlanır.³ Ayrıca *Dîvân-ı Hikmet* nüshalarında bile bu şahısların şiirleri yer aldığı gibi Yesevî'ye âit olması mümkün olmyan, fakat Yesevî'ye mâl edilen bazı hikmetler de yer almaktadır.⁴ Ancak bu hikmetler Yûnus'un ilâhîleri ile karşılaştırıldığında, bunların ne kadar kuru ve derinlikten mahrûm oldukları, daha ziyade şeriat ahkâmı ile tarikat erkânını öğretici bir husûsiyet taşıdıkları açıkça görülür.

Yesevî tarzında hikmet söyliyenden biri de Azîm Hâce'dir. Baş vurduğumuz çeşitli kaynaklarda Azîm Hâce'nin hayatı ve şahsiyeti hakkında maâlesef hiçbir malûmata rastlamadık. Bununla beraber Azîm Hâce'nin Yesevî'den pek çok sonra yaşamış ve hikmet geleneğini devam ettirmiş bir Yesevî dervişi olduğunu söylemek mümkündür. Azîm Hâce'nin hikmet mecmualarında yirmisekiz hikmeti yer almaktadır. Bun-

1. Bu husûsta fazla bilgi için bk. F. Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, İkinci baskı, Ankara 1966; A. Caferoğlu, *Türk Dili Tarihi II*, İstanbul 1964, s. 83-85.
2. Fazla bilgi için bk. F. Köprülü, aynı eser, s. 101-107.
3. Diğer hikmet yazarlar için bk. A. Caferoğlu, aynı eser, s. 84.
4. *Dîvân-ı Hikmet*'in gerek yazma nüshalarında gerekse çeşitli neşirlerinde bu husûs kolayca görüleceği gibi, yazma bir *Dîvân-ı Hikmet* nüshasında bulunan Kul Ahmed mahlaslı bir hikmette, Nesîmî'nin fecî âkibetinden bahsedilmesi bir çok hikmetlerin Yesevî'ye mâl edilmesini açıkça göstermektedir.

lardan yirmiyedisi *Dîvân-ı Hikmet*'in 1312 tarihli Taşkend baskısında, biri de 1290 tarihli bir *Dîvân-ı Hikmet* yazmasında bulunmaktadır.⁵

Azîm Hâce'nin hikmetlerinde de Yesevî hikmetlerinde olduğu gibi daha ziyâde şeriat ahkâmı, tarikat erkânı, nefis öldürme, dünya terki, şeriatla tarikatin te'lifi, mürşit-mürîd münasebetleri, Hz. Muhammed'in şefaatinâ sığınma, Hac erkânının tavsifi gibi dinî ve tasavvufî konular işlenmiştir.

Dîvân-ı Hikmet üzerinde yaptığımız bir edisyon kritik çalışması sırasında Yesevî dervişlerine âit pekçok hikmet toplamış bulunuyoruz. Bunların sırasıyla neşrine Azîm Hâce'nin hikmetleriyle başlıyoruz.

5. Azîm Hâce'nin ilk 27 hikmeti *Dîvân-ı Hikmet*'in 1312 tarihli Taşkent baskısının 156-252 sahifeleri arasında yer almaktadır. Bu baskının 2-15 sahifeleri arasında Yesevî'nin *Fakr-nâme* adlı risâlesi, 16-154 sahifeleri arasında da hikmetleri bulunmaktadır. (bk. Türkiyat Enstitüsü, no. 2501) Azîm Hâce'nin 28. hikmeti ise, yine Türkiyat Enstitüsü'nde 2497 numarada kayıtlı ve 1290 istinsah tarihli bir *Dîvân-ı Hikmet* yazmasının 304-305 sahifeleri arasında bulunmaktadır.

I

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1

Nefs-i şeytân gâlib kilip yolum tuttu
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ
Kündin küñge rüsvâlıgım haddın ötti
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ

2

‘Ömr ötkerdim nefsim için yilip yügrüp¹
Kanda körsem dünyâ² anda başım urup
Yüz miñg türlüñ meşakkatını cāñga körüp
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ

3

Bî-câ yördüm tã‘at sarı bil bağlamay
Tünler tamām kıyām turup qan yığlamay
Hızmet kılıp irenlerdin sır anğlamay
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ

4

Bilmey qaldım ‘ömrüm yel dik öterini
Vaqtım küni gâflet birle batarını
Ġarib cāñga nedāmetler yeterini
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ

5

Ötken ‘ömrüm qayta bilmek yoq imkānı
Anıñg için közdin² aqar bağır qanı
Ayta bersem hasretimni yoqtur sanı
İlgim alıp yolğa salıñg yâ Muştafâ

1. Metinde *yügürüp* (يوكوروب)

2. Metinde *közden* (كوزدن)

6

İmdi meni kıl men dirge yoktur yüzüm
 Ğaflet birlen zāyi^c kiçti yaz u küzüm
 Tevbe kıldım mundın artuq yoktur sözüüm
 İlgim alıp yolğa salıng yā Muştafā

7

Meded kılıng berey nefsim cezāsını
 Tevbe birlen kılay tāt^cat kazāsını
 Cefā çikip tartay kulluq mezesini³
 İlgim alıp yolğa salıng yā Muştafā

8

Haqdın tevfiq yeter bolsa sizdin meded
 Kıuvvet tapıp rüşen bolur cān u cesed
 Tevfiq refiq bolur bolğay zir-i lahid
 İlgim alıp yolğa salıng yā Muştafā

9

Āciz Āzīm rüsvālığın imdi anğlap
 Haşret otın cānga salıp yürek dağlap
 Nefs ilgidin yalbarur men sizge yığlap
 İlgim alıp yolğa salıng yā Muştafā

II

Hikmet

1

.....

 Āciz munğluğ köngli sınıq müşt-i per men
 Kolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

2

Baray disem ilginde yok zād-ı sefer
 Turay disem tātım yok kandur ciger
 Āciz kulunğ ahvālğa eylep nazar
 Kolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

3. Metinde مزاسینی

3

Meded kılınğ dünyâ bozup dinni tüzey
Ka'be ravza firâkıda bağrım izey
Yolğa kirip tağ u tîngiz çölni kizey
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

4

Muħrim bolup Hağ Mevlâmdın tiley tilek
وَالْحَمْدُ لَكَ وَالشُّكْرُ لَكَ وَالنَّعْمَتُ لَكَ
Tilge alıp اَللّٰهُمَّ لَيْسَ لَكَ
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

5

Bu hâl birle Ka'be yetsem ıışkım taşıp
Yeti katla çerğ ursam men 'aqlım şaşıp
İstilâm-ı hâcer itey köyüp pişip
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

6

Şafâ Merve Müzdelife Minâ itey
Arafâtda vuķûf itip râzım aytay
Bağrım köyüp cândın toyup özdin kitey
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

7

Umre-gâhda şerâfetlig iki tağdur
Biri Kubeys biri atı Cebel-i nûr
Anda çıkıp Hû Hû diben yörgüm kilür
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

8

Hâc 'umre andın barıp yetkürsem men
Cümle erkân şartın becâ kiltürsem men
Hârem içre hayrân turup âh ursam men
Kolum tutup yolğa salınğ yâ Muştafâ

4. Hamd sana, şükr sana, ni'met sana öttir.

5. Ey Allâhum emrine âmâdeyim.

9

Andın songra Medīnege bargüm kilür
 Selām şalvāt aytıp ravza kirgüm kilür
 Bī-höd bolup özüm anda urgüm kilür
 Qolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

10

Ol āstānğa kögsüm qoyup yüz sürsem men
 Köz yaşımni seylāb itip su ursam men
 Saqallarım çārüb itip süpürsem men
 Qolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

11

Turgüm mu kin tünler tamām tizim çöküp
 Teslim bolup boynum salıp bilim büküp
 Ümīd tutup sarıg yüzğa yaşım töküp
 Qolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

12

Miskīn ‘Azīm hikmet aydı muḡluḡ bolup
 Ka‘be ravza firākıda qaḡa tolup
 Rengi solup ḡamge tolup tirig ölüp
 Qolum tutup yolğa salıng yā Muştafā

III

Hikmet

1

Bilür bilmes ‘aqlıḡızge binā qoyup
 İrenlerge til tigizmeḡ dōstlarım-a
 Qorqar men kim yıqılḡay siz yoldın tayıp
 İrenlerge til tigizmeḡ dōstlarım-a

2

Yüz ihlāşdın artuḡ irür pīr rızāsı
 Bolur bolsa hidāyeti müdde‘āsı
 Pīr rızāsı nefis ezāsı rūḡ ḡızāsı
 İrenlerge til tigizmeḡ dōstlarım-a

3

Bişr-i Hâfî yalaŋ ayağ ıarnı bastı
 Hû Hû tiyü çöller kizip hârnı bastı
 Mundağ aytıp hırş u hevâ ʿarnı bastı
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

4

ʿAzîzlerni sınağünçe özni sınaŋ
 Bar mu sizde hırşu hevâ nāmūs u neng
 Öz hālını özi bilmes oldur giring
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

5

Nesimîni hikâyetin bilmes mü siz
 Şeyh Manşürdın iştip ʿibret almas mu siz
 Fursat ıoldın kitmey özge kilmes mü siz
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

6

Nâkışlıkde kâmil işin ıılıp bolmas
 Beğâlikler esrârların bilip bolmas
 Fenâ bolmay beğâ mülkin alıp bolmas
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

7

Şerʿ ü tarîk irenlerniŋ revişleri
 Tecrid tefrid tefvîz teslim bolmışları
 Ledün ʿilmi irmiş fehm ü dânişleri
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

8

Mürşid bolğan şöhet tutar mürîd birlen
 Meşğul iter ʿilm-i hikmet tevhid birlen
 Zâhir şöhet bâtin içre sücüd birlen
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

9

Miskîn ʿAzîm ʿarif köŋli gülzâr irmiş
 Her gülide miŋ [bir] ⁶ defter esrâr irmiş
 Nâ-maħremdin pinhân anı asrar irmiş
 İrenlerge til tigizmeŋ döstlarım-a

6. Mısrada bir hece eksik olduğu için ilâve edildi.

IV

Hikmet

1

Allāh yādın ʿārifler dik aytıp bolmas
 Hemdem bolmay kebr ü riyā qoyğanlarğa
 Maḥabbetni şarābıdın tatıp bolmas
 Hemdem bolmay cān u dilni qoyğanlarğa

2

Bende men dip ğaflet içre yatsa bolmas
 Himmet kılmay nefis tağıdın ötse bolmas
 Nefs-i şeyṭān közlerini oysa bolmas
 Hemdem bolmay nefis közini oyğanlarğa

3

Cefā çıkmey bāṭın közin açsa bolmas
 Ṭāliblerğa dürr ü güher saçsa bolmas
 Dānā bolup yüz mīng girih çitse bolmas
 Hemdem bolmay sır ma'nāsın tuygenlerge

4

Dānālarını bilgenlerin bilse bolmas
 Merdānlarını kılğanların kılsa bolmas
 Ta'alluḡnı dalḡın özdin salsa bolmas
 Hemdem bolmay tecrīd tonın keygenlerğa

5

Ṭarīḡatke pīrsiz ḡadem qoysa bolmas
 Bu yolları ḡaṭarı köp bilse bolmas
 Bu yollarda isen emān yörse bolmas
 Hemdem bolmay bilip ḡadem qoyğanlarğa

6

ʿAḡil irsenḡ naşīhatnı özünge kıl
 İren aytken özgeni qoy özünḡni bil
 Ey ʿAzīmā tā-key yörgünḡ zār u zelīl
 Hemdem bolmay dünyā mihrin qoyğanlarğa

V

Hikmet

1

Dırîğ derd ki men hac ite'lmedim baştap
 Qarılığ yetti ve küç kitti boldı ten bî-tâb
 Köz oldı 'aciz ü vaqt ötti imdi hâl harâb
 Firâq-ı ravzatü'l-hazret itti dilni kebab

Turarge tākātım tāk oldı yolğa yoq esbāb
 Qulunğa sen kerem it yā miftahe'l-ebvāb

2

Bararğa baqladım imdi bilimni yā Allāh
 Kerem kıl Ka'be sarı aç yolumni yā Allāh
 Bu yolda çağladım özge ölümni yā Allāh
 Maḥabbet otıda köydür dilimni yā Allāh

Turarge tākātım tāk oldı yolğa yoq esbāb
 Qulunğa sen kerem it yā miftahe'l-ebvāb

3

İlāhî dilni yarut dünyādın köngülni üzey
 Garıblıq ile yörüp guşşadın bağırnı izey
 Seni rızāhıñıñ istep devān u çölñi kezey
 Bu kulñı Ka'beğa yetkür gamımnı anda yazay

Turarge tākātım tāk oldı yolğa yoq esbāb
 Qulunğa sen kerem it yā miftahe'l-ebvāb

4

Bu yolñı şevk bile āh ile fiğān eyley
 Özümni yerge urup yüz közümni qan eyley
 Vişāl ümidi bile köz yaşıñ revān eyley
 Tenimni Ka'be barıp ferş-i āstān eyley

Turarğa tākātım tāk oldı yolğa yoq esbāb
 Qulunğa sen kerem it yā miftahe'l-ebvāb

7

Sâlik işi âsân bolmas nefsdin kiçmey
 Şafî bolmas mâsivâdın köngül üzme
 Tünler tamâm kıyım turup uyku bozmay
 Kıyâm ku'üd hâşıl kılsa kı'âid dirler

8

Yol başçısı bolgen bar mu yolnu körme
 Cāndın kiçip derd-i taleb devrin sürme
 Tāze hayāt kolğa kirmes ışık öltürme
 İşk öltürgen aşıklarnı şehîd dirler

9

Miskîn 'Azîm taleb kılsaŋ haqîkatnı
 Şerî'atke muvâfık tut tarîkatnı
 Her işiŋde koymas bolsaŋ şerî'atnı
 Uşol işni tarîka-i bih-būd dirler

VII

Hikmet

1

Ezel vaktde Allāh söygen ülüşlüq kul
 Bu dünyāda taleb derdin sorar dōstlar
 Yüz miŋ belā āfet miḡnet yolın tutsa
 Qayta bilmes aŋğa özin urar dōstlar

2

Dünyā kilip nazār kılsa pervā kılmas
 Oŋ u solğa baqıp hergiz yoldın qalmas
 Çın kul bolur h'acelikni közge ilmes
 Dünyā koyup dîn yolğa kirer dōstlar

3

Bir mürşid-i mükemmelğa özin salur
 Ne buyursa ihlāş ile anı kılar
 Nefsi ölür rengi solur teslîm bolur
 Boynın salıp hizmetinde turar dōstlar

4

Ol mürîdge pîrdin bolur dem dem baḥşîş
 Kündin küнге ḥâşıl kıılır tâze revîş
 Kanat kaçıp uçar Ḥaḳdın bolsa kuşîş
 Cem'ü'l-cem'ni maḳâmıḡa barar dōstlar

5

Ol maḳâmda tefvîz teslîm kâmil kıılır
 Nefsi anıḡ muḫî' bolup özge kilür
 Tili dilge dili sirge tâbi' bolur
 Câmî' bolup kıulluḡ dâdın birer dōstlar

6

Andın sonḡra muḡluḡ bolur menlik itmes
 Ḥaḳ-ı 'âlem taḳşîr dise özdin kitmes
 Deryâ deryâ sırlar körse ḳaḫre aytmas
 Mundaḡ bolsa mürşidlikke barar dōstlar

7

Mücâhede muḡı birle ḳanḡa tolur
 Ḥudâyımdın ḳorḳup titrep kıulluḡ kıılır
 İhlâş ile şâfilerge ḫâdim bolur
 Ḥaḳ rızasın istep şoḫbet tutar dōstlar

8

Mundaḡ bolḡan çın dervîşdür yalḡanı yoḡ
 Yalḡan dervîş pîr ḫızmetin kıılḡanı yoḡ
 Miḫnet tartıp teslîm fenâ bolḡanı yoḡ
 Aḡzı birle yalḡan uraḡ urar dōstlar

9

Miskîn 'Azîm sorap istep rāh u tozni
 Andaḡ irlir izlerige sürer yüzni
 Zâhir a'mâ Ḥaḳdın sorar bâḫın közni
 Naşîb bolsa ol köz birle körer dōstlar

VIII

Hikmet

1

Ey dōstlarım ḫarîḳatnı yolu uluḡ
 Pîrsiz ḳadem ḳoyḡan kişi sersân bolur
 Nâḳîş şeyḫni ḫarîḳatı vîrân dirler
 Nâḳîş şeyḫni ḫarîḳatı vîrân bolur

2

İhlâş ile dünyâ koyup dînni söyüñg
Zühd ü vere^c birle nefsnî közin oyunğ
Tün kün tinmey dil başıge yüzni koyunğ
İnşâ^a'llâh bâtın nûrı tabân bolur

3

Sâlik eger dildin sırge 'ubür itse
Cem^c'ül-cem^c'ni 'alâmetin zuhûr itse
Fenâlikdin beķâ tapıp huzûr itse
Ger za^c'ifdür andın sonğra merdân bolur

4

Ma'rifetni deryâsındın gevher tapmış
Yeti kökni dil dâmeni birle yapmış
Merdâneler 'ilm-i hikmet tafzîl tapmış
Bu şıfatlar bolur bolsa rehđân bolur

5

Ol maķâmda nisbet-i kül itmiş zuhûr
Biş namâzdın alur irmiş feyz-i vufûr
Bâtımdın behre almış nezdîk ü dūr
Nezdîk ü dūr nisbetige yeksân bolur

6

Andın sonğra barça işi edeb bolur
8 ^{اَدَّبَنِي رَبِّي} anda tilge kilür
9 ^{عَبْدَتِي} maķâmında özni tanur
Hilm ü hayâ ğâlib kilip tersân bolur

7

Miskîn 'Azîm bulut yanglıĝ yaşınğ aķıp
Felek kibi uyatınğdın yerge baķıp
Gedâ bolup Muştafaĝa kaķuk kaķıp
Ülüş baķış tapsanğ işinğ âsân bolur

8. *Rabbim beni terbiye etti.* (hadis)

9. *Bana kulluk ettin.*

IX

Hikmet

1

Kayu kulğa haqîkatdın bolsa naşîb
 Şerî'atke tarîkatke cüyân bolur
 Tün kün tinmey şıdkı birlen taleb kılıp
 Mäsivâni hil'atındın 'üryân bolur

2

Bir mürşid-i mükemmelğa özin salsa
 Bâtin 'ilmîn ol mürşiddin sabağ alsa
 Cân u dilin Hağ zikriğa meşgûl kılsa
 Halvet istep il közidin pinhân bolur

3

Cânın kaynap meşgûl bolsa 'ibâdetke
 Nefs öldürüp 'âdet kılsa kanâ'atke
 Takat kılsa melâmetke ihânetke
 Cın talibler katarında bolğan bolur

4

Her işinde hâliş kılsa niyyetini
 Dîn yolige şarf eylese himmetini
 İstikâmet birle tutsa gayretini
 İrenlerdin ülüş nisbet alğan bolur

5

Müstevlî-i ber-kalb bolsa zikri anı
 Bî-tekellûf tapsa dilde endişeni
 Endişedin râhat tapsa cümle teni
 Fenâ-yı kalb vilâyetin alğan bolur

6

Yeter bolsa şerh-i şadrın maqâmına
 Bâtinidın köçer habs u kebr ü kîne
 Tört 'anâsır hicâb bolmas dil yüzine
 Bâtin anda hürşid yanglığ tabân bolur

7

Hüb otıge köyüp yapıp pişer bolsa
 Dāyire-i maḥabbetke tüşer bolsa
 Fenā fi'llāh maḳāmıǵa aşar bolsa
 Mā vü meni andın sonǵra yeksān bolur

8

Andın sonǵra bolur bolsa nefy-i vücüd
 Ol maḳāmda ḥāşıl kıılır keşf-i vürüd
 Sırını közi açılıp¹⁰ bolsa maḥv-i şühüd
 'Arif anda 'aqlı şaşıp ḥayrān bolur

9

Andın sonǵra işlerini bilip bolmas
 Aytay dise ruḥşat yoǵtur tilge kilmes
 Velī oldur şerī'atsız iş kııla'lmas
 Kıılır bolsa zāhir bāṭın noǵşān bolur

10

Fānī bolup beḳā tapsa 'aqlı şaşmas
 Zemzem-şıfat içde ḳaynar taşke taşmas
 Bendelikde özin tanur ḥaddın aşmas
 Bu şıfatda bolur bolsa rehdān bolur

11

Şerī'atke istikāmet kıılsa ṭālib
 Pīr emrini özge lāzım bilse ṭālib
 Maḥabbetni meydānıda bolsa ṭālib
 İnşā'a'llāh müşkil işler āsān bolur

12

Miskīn 'Azīm bāṭın ni'met baldın tatlıǵ
 Kimge baḥşiş bolǵan bolsa bolsun ḳutluǵ
 Bu ni'metni tatḳanlarını baǵrı otluǵ
 Tata'lmayın ölür bolsanǵ armān bolur

X

Hikmet

1

Hāḳ Mevlāmnı tecellī-i irādeti
 Kimge tüşse yolın tanıp rehdān bolur

10. Metinde açılıp (آچیلیپ)

¹¹ نَوَكَّتُ عَلَى اللَّهِ ni tilge alıp

Çın dil birle dîdârığa cüyân bolur

2

Pîr-i kâmil şoḥbetiğa özni urar
Köp işinde çil-ten heft-ten yârî birer
Uluğ uluğ 'azîz iren ḥālın sorar
Andın songra düşvâr işler âsân bolur

3

Şerî'at biş tarîkat biş ḥaḳîkat biş
Bilür bolsanḡ ma'rifetdür türtinçi biş
Bu işlerdin behre alıp uşol dervîş
Andın songra ger za'îfdür merdân bolur

4

Bu deryâlar arasında ğavvâş bolur
Naşibiçe her biridin gevher alur
¹² نوراً على نورٍ sırda ḥâşıl kıılır
Zerre bolsa ḥôrşîd yanḡlıġ tâbân bolur

5

Çarḳap bolġan bu törtevlên deryâsıġa
Vâriş bolur enbiyâlar mîrâsıġa
Fâzıl bolup himmet baġlar dîn pāsıġa
Cem'iyyeti anda yüz miñġ çendân bolur

6

Ol maḳâmda nisbet-i küî iter zuhûr
Andın songra bâtınidin kitmes bu nûr
Nisbetidin behre alur nezdîk ü dūr
Sâliklerge siyâsetlik sulṫân bolur

7

Andaġ 'ârif bâtınıdır gevher kâni
La'î u mercân cevâhirni yoḡtur sanı
Cândın kiçmey almaġ andın yoḡ imkânı
Cân asrayu aldım diseñġ yalġan bolur

11. Allâh'a tevekkül ettim

12. Nûr üstüne nûr

8

Ey dōstlarım bu dünyādur dīn bāzārı
 Mü'min müslim muhliş t̄alib harīdārı
 Cān beringler barça işdin dīn derkārı
 Dīn kemālın tapmay ölseng armān bolur

9

Miskīn 'Azīm Muştafānı bir iti sen
 Ümīd üzme 'aşı cānı ümmetī sen
 Haq Mevlāmnı müstaḥaḳ-ı raḫmeti sen
 Raḫmet kılsa günehlerdīn yeksān bolur

XI

Hikmet

1

Haq Mevlāmnı 'ināyeti bolsa kimgē
 Bir laḫzada yolın tapıp rehdañ bolur
 Mürīd bolup ḫızmet kılıp mürşidlerge
 Neçük rızā tapkum tiyü ḫayrān bolur

2

Barça işin kāmīl tutup şerī'atke
 Başdın kiçip ḫadem ḫoyup ḫarīkatke
 Cān u dilin müştāḳ itip ma'rifetke
 Haḫīkatnı esrārige cūyān bolur

3

Pīr emrige lāzım bilip itā'atnı
 Pīşe eyler şabr u rızā ḫanā'atnı
 Dāyim kılıp öz nefsigē siyāsetni
 Çın t̄alibler ḫatarında bolğan bolur

4

Andın soñra itā'atdın tapmas melāl
 Bāḫnıdın kiter ḫabs u fāsīd ḫayāl
 Zāhir bāḫnı sālīk bolur şāḫib-cemāl
 Cemālın nūr-ı bāḫnı tābān bolur

5

Andın songra dildin sırge ʿubūr iter
 Tört ʿanāşır hicābıdın tamām öter
 Sır közige asrar anda zuhūr iter
 Seyr-i ¹³ سنرالی الله nı bilgen bolur

6

Andın songra bolur bolgey cām āgāh
 Cān-ı āgāh birle yitip fenā fi'llāh
 Fenālıkdın tapar bolsa beķā bi'llāh
 Cemʿiyyeti anda yüz miᅇ ᅇendān bolur

7

Andın songra barça işi edeb bolur
 Heybet basıp hilm ü hayā gālib kilür
 ʿUbūdiyyet maķāmıda özni tanur
 Tamām işi ʿilm ü hilm ü ihsān bolur

8

Andağ ʿarif bolur irmiş ķīmyā-nażar
 Tofraķ alsa bir nazarda eylemiş zer
 Ol ʿarifni kaçan tanur her bī-ķaber
 Zāhir ķatre bāᅇın iķre ʿummān bolur

9

Miskīn ʿAzīm ķul men dimek sendin uyat
 Tirig ölüp ᅇāşıl ķılmas taze ᅇayāt
 Bilür bolsanᅇ irenlerge boldur şıfāt
 İren-şıfat bolmay ölsenᅇ armān bolur

XII

Hikmet

- 1 Dīdār-ᅇaleb ʿāşıķlar bir dem gāfil bolmaslar
 Laᅇza gāfil bolᅇannı ʿarif ʿāşıķ dimesler
- 2 İren orun tüzetip ilig ayağ uzatıp
 Gaᅇlet rāᅇatde yatıp bir dem ārām almaslar

13. Allāh'a yönel

- 3 Zāhir itip cüst ü cū bāṭın kılıp maḥv-ı Hū
Müşekkikler güft ü gū kılsa kulaḳ salmaslar
- 4 ‘Aziz iren her küni tutup işni berkini
İki dünyā mülkini berse ḳabūl ḳılmaslar
- 5 ‘Āşıḳlarḡa ‘alāmet āh u eşk ü nedāmet
‘Ālem kılsa melāmet hiç nazarge ilmesler
- 6 Tirig yörüp ölgenler fenā teslīm bolgenler
Beḳā mülkin alğanlar gül dik açılıp¹⁴ solmaslar
- 7 Sen hem ‘Azīm zākir bol ḡāfil yörme ḡāzır bol
Ḥāzır zākir bolgenler ḡaflet birle bolmaslar

XIII

Ḥikmet

- 1 Ḥarām şübhe ta‘āmı çın tālibler tatmaslar
Ḥelāl ḡayyib loḳmanı ḡaflet birle yutmaslar
- 2 Şerī‘atnı bilmeyin ḡarīḳatnı ḳılmayın
Muḡliş mürīd bolmayın mürşidlikke yetmesler
- 3 Tapḡay mu dip cān-ı pāk tirig yörüp bolup ḡāk
Bolgey mü dip nefis helāk tünler tamām yatmaslar
- 4 Hū dip köḡsin tişerler mey dik ḳaynap taşarlar
Ḥüb otıḡa pişerler ḡām ḡama‘ dik kitmesler
- 5 Ḳılḡan zıkr ü ḡā‘atnı dilde tapken rāḡatnı
Dinḡa ḳılḡan miḡnetni dünyā üçün satmaslar
- 6 ‘Āriflikke yetmes sen fāzıl bolmay ey oḡul
‘İlm-i ḡikmet tevḡidḡe kāmil bolmay yetmesler
- 7 ‘Āciz ‘Azīm ataḡnıḡ pendin alḡıl ey oḡlum
Mev‘ize dip merdānlar yalḡan sözni aytmaslar

XIV

Ḥikmet

1

Şerī‘atke rāst muvāfiḳ bolmaḡunça
Ḥarīḳatke tālib men dip yetmes bolur
İḡlāş birle pīrni tutup başdın ötüp
Ḥarīḳ kirgen belā tiḡse ḳaytmas bolur

14. Metinde açılıp (أجلیب)

2

Tünler tamām t̄a'at bilen tayanmayın
 Feyz-i seher algum mu dip tiprenmeyin
 Derd-i taleb rencin tartıp inğrenmeyin
 T̄alib men dip taᅇg atkunça yatmas bolur

3

Nefsing ölmes izzet ᅇurmet terkin kılmay
 ᅇv̄arlık z̄arlık meşakᅇatnı r̄aᅇat bilmey
 Nādānlarınᅇ melāmetin başge almay
 Dānā bolup ser-ma'nāge yetmes bolur

4

Körklik t̄alib p̄ir aldıda edeb kıtur
 Heybet basıp ᅇilm ü ᅇayā ᅇālīb kilür
 Neçük rızā tapᅇum tiyü kaᅇga tolur
 Muᅇluᅇ bolup özlük menlik aytmas bolur

5

P̄ir emrini tutken t̄alib nefsdin bize
 Tün kün tinmey z̄ikrin aytur baᅇrın ize
 ᅇaᅇ yādıdın özge işde tapmas meze ¹⁵
 Āᅇāᅇ turur ᅇaflet t̄a'mın tatmas bolur

6

B̄i-tekellūf dildin sırge iter ʿubūr
 Melāl kitip t̄a'atıdın itse ᅇuzūr
 Muᅇi' bolup aytmas bolsa nefy-i ᅇurūr
 Şāfi' bolup serdin fütūr kitmes bolur

7

Andın sonᅇra ʿuluv tutar ᅇimmetini
 Taᅇvā birlen tutar bolsa nisbetini
 Bir niçe yıl d̄iᅇga kılgan miᅇnetini
 Fāni d̄ünyā ʿizzetiᅇe satmas bolur

8

Ey d̄östlarım boldur iren kılmışları
 Şıdᅇ u şafā şabr u rızā revişleri
 Tecr̄id tefr̄id tefv̄iz tesl̄im bolmışları
 Tesl̄im bolmay s̄alik işi bitmes bolur

9

‘Āciz ‘Azīm aydıñ ıren sözlerini
 Sen hem yüzge sürüp men dik izlerini
 Körüp men dik aydın artuğ yüzlerini
 Körmey bilmey hikmet revān aytmas bolur

XV

Hikmet

1

Bu dünyānı dīn bāzārı bilip dōstlar
 Bāzār ötmey satuğ sūdā kılgum kilür
 Dünyā fānī ‘uqbā bākī yaqınbilip
 Dīn yarağın alıp ‘uqbā iltküm kilür

2

Dīn yarağın algen kullar ‘āqıl turur
 Yarağ almay gāfil yörgen cāhil turur
 Cāhil kullar dīn işige kāhil turur
 Kāhillerge naşihatler aytküm kilür

3

Mihnet tartıp kāmil bolup şerī‘atde
 Başdın ötüp kadem koyup tariqatde
 Sırdın işik açlür bolsa ¹⁶ ma‘rifetde
 Dānā bolup ser-ma‘nāge yetküm kilür

4

¹⁷ أَن تَمُوتُوا esrārığa özni salıp

¹⁸ لِي مَعَ اللَّهِ sırrı nedür anı bilip

Ma‘rifetni deryāsıdın gevher alıp
 Kıymetini bilgenlerge satküm kilür

5

Tengrim ‘uluv kılsa kimni himmetini
 İstikāmet birle tutar hıżmetini
 Cāndın leziz bilip Haqñı tã‘atını
 ‘Azīm men hem andağ tã‘at kılgum kilür

16. Metinde açılır (آچیلور)

17. موتوا قبل ان تموتوا hadīsine işāret eder.

18. لي مع الله ساعة ... « » »

XVI

Hikmet

1

Çayu mü'min Ka'be ravza 'azmın itse
Mevlâm anı günâhını öter irmiş
Her kademde bir kul az u sevâbını
Ol bendeni nâmesiğa biter irmiş

2

Yete'lmeyin bîmâr bolup yolda çalsa
Çarîblikde rencin tartıp rengi solsa
Küni bitip kazâ yetip eger ölse
Maşsergeçe râhat birle yatar irmiş

3

Tenğrim anğa 'atâ kılmış bir ferîşte
Çabrı üzre tutar irmiş yaz u kışta
Maşsergeçe du'â kılıp bu ferîşte
Yıldı bir hac anıñ üçün iter irmiş

4

Mikât barıp tenge çalsa ihrâmını
Telbiyeni aytıp yörse tüni küni

¹⁹ اَللّٰهُمَّ كَيْتِكَ ni digen üni

'Arş u kürsî levh ü kalem yeter irmiş

5

Kerrübiler uşol vaqtda naçar salıp
Şeydâ bolup yörgenige rahmı kilip
Ol bendeni hâcetiğa du'â kılıp
Andın sonğra merhabâlar aytar irmiş

6

Hû Hû tiyü Ka'be yetse vâlih bolup
Közlerini piyâlesi yaşka tolup
Yeti katla tavâf itse rengi solup
Uluğ kiçik günâhları kiter irmiş

19. Ey Allâhum emrine âmâdeyim.

7

Şıdkı bile zār İngrese ilāhımğa
Yā rab tevbe kıldım dise günāhımğa
Dāhil bolsa ol maķām-ı İbrāhımğa
Mağfiretning deryasığa batar irmiş

8

Çāh-ı Zemzem üzre tursa Zemzem bolup
Köz yaşını seylāb itip pūr-gam bolup
Rabbım ķabūl kılur mu dip ğamge tolup
Ķabūl ķurbet tańı anğa atar irmiş

9

Şafā Merve Müzdelife Minā itse
Arafātda ħāzır turup vuķūf itse
Tilin dilge tābif itip rāzın aytsa
İcābet-i duā anda tapar irmiş

10

Andın sońgra Ka'be sarı yeter bolsa
Yeti ķatla taķı tavāf iter bolsa
Ħac ķabūlın Ħaķdın ümīd tutar bolsa
Andın sońgra anı ħaccı biter irmiş

11

Cümle erkān menāsikler kılur bolsa
Şafā barıp saç u tırnaķ alur bolsa
Lībās keyip iħrāmını salur bolsa
Gül dik açıp ²⁰ Ħaķ şükrini aytar irmiş

12

Andın sońgra Medīnege öter bolsa
Selām şalvāt aytıp ravza yeter bolsa
Muştafādın ķabūl ümīd tutar bolsa
İnşā'a'llāh anı ķabūl iter irmiş

13

Yetküm mü kin ol Medīne nūr kānıge
Arzım aytsam enbiyālar sultānıge
Na'tın aytıp yetip bolmas pāyānıge
Yete'lmegen ħasret birle kiter irmiş

20. Metinde açılıp (أحباب)

14

Ol āsitān 'ālī irür mülk-i āşyān
Niçe yıllar nüzül-i vaḥy anda bolğan
Din yaruğı andın çıqıp 'ālem tolğan
Uşbu şıfat maḥşergeçe tartar irmiş

15

Qız şüretlik bolup Ka'be maḥşer kirmiş
Etrāfıge kāküllerin salıp turmış
Ḥac itkenler ol kākülğa qolın urmış
Barın alıp cennet içre kirer irmiş

16

Maḥşer ili bu ḥāletni baqıp körer
Bular kim dip bir biridin su'al sorar
Bile'lmeyin bular kim dip ḥayrān turar
Uşol vaqtda kökdin nidā yeter irmiş

17

Nidā boldur qız Ka'be bol ḥac itkenler
Ka'be üçün māl u cāndın pāk ötkenler
Cānāne dip cān lezzetin unutkanlar
'Ālī-himmet ḥāciler dip aytar irmiş

18

Evvel āḥır ḥac yolında yörgeñ qulnıñ
Hevā teftin yer ısığın körgen qulnıñ
Ka'be ravza barıp yüzün sürgeñ qulnıñ
Ḥācetini Tenğrim revā iter irmiş

19

Miskīn 'Azīm 'āciz a'mā bir müşt-i per
Ravzañızğa yete'lmeyin qandur ciger
Yā Muştafā 'āciz qulğa eylenğ nazār
Nazār tapken qulnı şevkı artar irmiş

XVII

Hikmet

1

Bendelikni şartıdur 'ācizliğ u sinuğluğ
Sultān bolsanğ 'ālemğa hergiz qılma uluğluğ
Dünyā mihrin qoymayın Ḥaḳ yādını aymayın
Nefsing közin oymayın boynıñ bolmas sağıluğ

XX

Hikmet

1

Her kimge tigse derd-i taleb bî-ķarār iter
 Āşık imestür ol-ki bî-ķarārı yok
 Ten şilâhını tileseñg derdmend bol
 Bimârdur tenî kim anıñg derd-i yarı yok

2

Evvel kademde ehl-i taleb terk-i ser kıılır
 Ucb u riyâ vü kebr ü hevâdın hâzer kıılır
 Her kim yoluķsa yolıda andın güzer kıılır
 Maķşadge yetmegünçe demî tik turarı yok

3

Bu yolda yüz belâ sañga yüzlense ğami yeme
 Kan bolmagen bağırını bağır dilni dil dime
 Çıktım firâķ rencini köp ay u yıl dime
 Vaşl istegenni renc-i talebdin bizârı yok

4

İşk ehliniñg tirigligidür ibtilâ bilen
 Derd ü belâge şabr kıılurlar rızâ bilen
 Cân râhatını isteyü faķr u fenâ bilen
 Tenning ferâğatın tilemes hâydârı yok

5

Āşık hemîşe ta'n u melâmet yârıdır
 Her ķayda barsa ğuşşa vü ğamnı düķârıdır
 Yarı firâķın astıda vaşl intizârıdır
 Bu yük arasdın tirig ölmey çıkarı yok

6

Pinhân tutar fiĝânınıñg otluĝ şerâresin
 Zâhir ite'lmes ilge dil-i pâre pâresin
 İstep tapa'lmas Āşık-ı biķâre ķâresin
 Yâre yeterge özliķçe iķtidârı yok

7

‘Aciz ‘Azîm pişe kılip ‘acz ü rāzını
 Kōrdi anıᅇ yolda ne kim yoᅇ u barını
 Teslîm itip tamām anᅇa ihtiyārını
 Bî-ihtiyārılıᅇda anı ihtiyārı yoᅇ

XXI

Hikmet

1

Allāh yādı baldın tatlıᅇ ey dōstlarım
 Ğaflet ta‘mın tatsa bolmas mezesi ²³ yoᅇ
 Tevbe taᅇvā ta‘at bilen ‘ōmr ötkeriᅇᅇ
 Haᅇ Mevlāmı ma‘şiyetke rızası yoᅇ

2

Dünyā sizni ‘işve birlen firîb iter
 Maᅇrūr bolmaᅇᅇ ‘işretige ᅇoldın kiter
 ‘Uᅇbā bāᅇi taleb ᅇılıᅇᅇ bir kün yeter
 Allāh haᅇᅇı bu sözlerni haᅇası yoᅇ

3

Kōp sālîkni yoldın urgen nefsi-zālîm
 Nefsin urgen ‘arîf ‘aşıᅇ közlig ‘alîm
 Bile’lmes men neᅇük bolur meni ᅇalîm
 Dîn yolını nefsdin ᅇatıᅇ belâsı yoᅇ

4

Nefs öltürmey men-men digen yalᅇan bolur
 Menlik birle ᅇadem ᅇoyᅇan yolda ᅇalır
 Nefs öldürgen taze ᅇayāt ᅇaşıᅇ ᅇılır
 Dil ᅇayātın tapken ᅇulnıᅇᅇ hevâsı yoᅇ

5

Faᅇr u fenā iren yolın ᅇōşlanᅇızlar
 Kebr ü riyā men-menlikni taşlanᅇızlar
 Dîdār üᅇün cānnı ᅇaynap işlenᅇızlar
 ᅇaleb derdin mundin özge devâsı yoᅇ

6

Merdānları şoḥbetiḡa özni salıḡ
 Māldın ötüp cāndın ötüp du‘ā alıḡ
 Vaḡt ötmeyin dem ḡanīmet ḡadrın biliḡ
 Ötkendin sonḡ ir şoḥbetin ḡazāsı yoḡ

7

Fenā beḡā mülkin tamām kızgen şādıḡ
 Māsivādın arıḡ ümīd üzgen şādıḡ
 Bir Hudāḡa ḡılıp sırrın tüzgen şādıḡ
 Halk-ı ‘ālem ḡul men dise bināsı yoḡ

8

Özni bilgen ‘abdiyyetni maḡāmında
 Rāḡat algen barḡa şalāt şiyāmında
 Sır bozmegen sükūtında kelāmında
 Çın ‘arifdür yalḡan reng ü riyāsı yoḡ

9

Miskīn ‘Azīm dīdār tilep cāndın ötkin
 Tünler tamām ḡıyām turup ḡanlar yutkin
 Nasīb bolsa şehd-i şühūd ta‘mın tatkin
 Özge işde ‘ömr ötkerme mezesi ²⁴ yoḡ

XXII

Hikmet

1

Yā ḡadirā dergāhıḡa yazgen ḡul men
 Raḡm eylegin sendin özge penāhım yoḡ
 Zāhır bāḡın ābād itmey bozgen ḡul men
 Raḡm eylegin sendin özge penāhım yoḡ

2

Ġaflet birle ‘ömr ötkerdim ta‘at ḡılmay
 Yamanlardın yıraḡ ḡaçıp ‘uzlet ḡılmay
 Nefs öltürüp riyāzetke ‘ādet ḡılmay
 Raḡm eylegil sendin özge penāhım yoḡ

3

Sözler bolsam tilim kiter yalğan sözge
 Dervîş men dip lâf urar men fi'lim özge
 Qanlıĝ yaşım töker boldum sarıĝ yüzge
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

4

Zâkirler dik tarĝ atkunça tizim çöküp
 Yâdıĝ birlen tura'lmadım bilim büküp
 İmdi kildim dergâhıĝa yaşım töküp
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

5

Nâşih sözi çatıĝ köĝlüm iritmedi
 Otluĝ âhım cân u tenim yarutmadı
 Ayĝan zikrim köĝlüm kirin arıtmadı
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

6

Bu hâl birle öter boldı yetmiş yaşım
 'Ömr öterin-bile'lmedim ĝâfil başım
 Raĝm itmesenĝ müşkil boldı meniĝ işim
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

7

Gerçi boldum yamanlardın yaman men kul
 Öz yamanlıĝ işlerimdin boldum melul
 Yaĝsılları ĝurmetidin kılĝıl qabul
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

8

Halk içinde 'âlim dervîş boldı atım
 Yalğan dervîş ilge tigmes şerâfetim
 'Afv itmesenĝ ilni örter şerâretim
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

9

'Aciz 'Azîm gedâyıĝdur Allâh Allâh
 Kerem kılĝıl gedâyıĝa subĝân Allâh
 Sen sen raĝmân sen sen raĝîm sen sen ilâh
 Raĝm eylegil sendin özge penâhım yoĝ

XXIII

Hikmet

1

Vaqt ötmesün bendelik kıl eyā oğlum
 Ümid birle digey mü dip Tengri kulum
 ʿilm ü edeb taqvā tāʿat uluğ niʿmet
 Bu niʿmetni tatay diseñg bolğıl halīm

2

Hıvārlıq tartıp ayağ astın tofrağ bolmay
 Şerīʿatnı libāsını tenge salmay
 Nefsing seni yolğa kirmes tirig ölmey
 Isıg kılmas derviş men dip keyseng gilīm

3

Bāṭn ʿilmin mürşidlerdin sabağ almay
 Cān u diling Hağ zıkrige māyil bolmay
 Dildin serdin bī-tekellūf hużūr olmay
 Yalğan bolur taptım diseñg kalb-i selīm

4

Sālik işi başdın ayağ edeb bolur
 Her işide Hağ rızāsın manzūr kılur
 Yörse tursa Hudāyını hāzır bilür
 Zāhir bāṭn işlerige Allāh ʿalīm

5

Tildin tamām bolmas su dik kılmay yörüş
 Temkīn qolğa kirmes bolmay tağ olturuş
 ʿArifler dik kılay diseñg sen hem yörüş
 Hağğa özni kıлмақ kirek tefvīz teslīm

6

Nisbet yükin tartadur men tağdın ağır
 Bu yük astın tendür harāb qandur bağır
 Zaʿif qulğa kuvvet bergey rabbim qādir
 Mundın artuq söz itkeli kilmes tilim

7

Miskîn 'Azîm hikmet nedür 'aqlım yetmes
 Hicret tûni ötüp vuşlat taŋı atmas
 Niçe yıldur cān çiker men işim bitmes
 Bu otlarda köyer boldı cān u dilim

XXIV

Hikmet

1

Eyā dōstlar şeydālığım haddin aştı
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men
 Yürek bağrım cüş uruban 'aqlım şaştı
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

2

Niçe yıllar cānım kaynap nefsdin bizdim
 Garīb bolup mürşid izlep ilni kizdim ²⁵
 Pîrni taptım şöhetide bağrım izdim
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

3

Kündüzleri hizmet kılip kün atkunça
 Kiçeleri hāzır turdum taŋ atkunça
 Miñnet tattım özüm ğamge örgetkünçe
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

4

İhlās birle pîr emrini muhkem tuttum
 Tirig ölüp teslîm bolup kulluğ ittim
 Rızā tapmaq düşvār iken kanlar yuttum
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

5

Halvet istep yabanlarda yaşım töktüm
 Boynum salıp selîm bolup bilim büktüm
 Hacâletdin öz nefsimni özüm sögtüm
 Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

25. Metinde *kizip* (کیزیب)

6

Cüneyd şiblî Manşūr için ayta'lmadım
 Bāyezīd dik öz nefsimni sata'lmadım
 Cānlar çikip murādımğa yete'lmedim
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

7

Könglüm tiler vücūdımdın çıkıp kitsem
 'Adem kirip yetmiş menzil sefer itsem
 Nefs-i şeytān fitnesidin 'uzlet tutsam
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

8

Vā dırīgā bizler körgeñ irler kitti
 Dünyā koyup āhuretke sefer itti
 Alar kitti bizge imdi nevbet yetti
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

9

İmdi mañga anlar birlen şöhet kayda
 Qarip çöktüm yigitlik dik kuvvet kayda
 'Ömrüm küni batar boldı fırsat kayda
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

10

Miskīn 'Azīm hāyrānlıqda qattı başım
 Nedāmetde aqızmadım közdin ²⁶ yaşım
 Tañlağı kün neçük bolur meni işim
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmedim

11

Kündin küñge şeydālığım haddin aştı
 Yürek bağrım cūş uruban qaynap taştı
 Maşlahatım kitti qoldın 'aqlım şaştı
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

12

Kündüzleri derdin tarttım ildin pinhān
 Kiçeleri işim boldı āh u efgān
 Bu hāletde köydüm yandım fāş u nihān
 Hāyrān bolup kılar işim bile'lmes men

13

‘İşk şiddeti başka saldı dīvānelik
Ehl ü ‘iyāl hānümāndın bīgānelik
Hālīm turur şūr (u) cünün mestānelik
Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

14

‘İşkım meni haqıķidür irmes mecāz
Anıñg üçün derdim köptür tākātım az
Yaķım irür cānım kuşu kılsa pervāz
Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

15

Dāyim meni fikr ü zikrīm nefy-i vücūd
Haķ yolıda şarf eylemaķ būd u ne-būd
Ĝarīb cānım bolğay mu dip maħv-ı şühūd
Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

16

Miskīn ‘Azīm himmet birle bağlap kemer
Yolğa kirip yete'lmeyin kandur ciger
Vaķt-ı meded yā hażret-i hayrū'l-beşer
Hayrān bolup kılar işim bile'lmes men

XXV

Hikmet

- 1 Dōstlar dūnyā koyaluñ ²⁷ hōş aytaluñ Allāh Hū
Kulluğımı söyelūñ hōş aytaluñ Allāh Hū
- 2 Nefsni kınap ānçünān bolup pōst u üstüh^vān
Tūn kūn tinmez bir zamān hōş aytaluñ Allāh Hū
- 3 Tā‘at kılip ölgü dik bizni raħmı kilgü dik
Teñgrim kabūl kılgü dik hōş aytaluñ Allāh Hū
- 4 Şoħbet tutaluñ birge cānnı ulap bir birge
Dilni dilge sırnı sirge hōş aytaluñ Allāh Hū ²⁸
- 5 Hāzır bilip Hūdānı taşlap reng ü riyānı
Hōşlap şıdķ u şafānı hōş aytaluñ Allāh Hū

27. Bu hikmette teklik 1. şahıs emir ekleri hep ñ (5) ile yazılmış

28. Mısırada bir hece fazla

- 6 Şoĥbet içre tüşelün mey dik aynap tařaluñ
 üb otıġa piřelün oř aytaluñ Allāh Hū
- 7 aġdın cezbe yeter dip tendin melāl kiter dip
 Cānlar pervāz iter dip oř aytaluñ Allāh Hū
- 8 Dildin sırge ber ubūr aytıp tapıp oř uzūr
 Bātin itip ġarġ-ı nūr oř aytaluñ Allāh Hū
- 9 Murāabet yetkū dip mūkāřefet ötkū dip
 Şehd-i şühüd tatkū dip oř aytaluñ Allāh Hū
- 10 Tirig yörüp ölgeli teslīm fenā bolgeli
 Beā mülkin algeli oř aytaluñ Allāh Hū
- 11 İstep Azīm cān-ı pāk tirig turup olgil ġāk
 Bolmas burun ten helāk oř aytaluñ Allāh Hū

XXVI

ikmet

1

Azđım yazđım yazuqlardın açıp kildim
 Sendin özge penāhım yok asbūna'llāh
 Dergāhıñġa imdi boyun sunup kildim
 Sendin özge penāhım yok asbūna'llāh

2

ıřyān birle ötti heme yāz u ışım
 Kıçe kündüz dünyā fikri boldı işim
 Nedāmetke imdi toldı i ü taşım
 Sendin özge penāhım yok asbūna'llāh

3

ayda kördüm dünyā anda baş urdum men
 Yaġı men dip yamanlıġım yaşurdum men
 ul men didim nefsim addın ařurdum men
 Sendin özge penāhım yok asbūna'llāh

4

Vā dirīġa közdin tizdin uvvet kitti
 Ne ıларım bile'lmey men başım attı
 Toymay aldım ömrüm barı yel dik ötti
 Sendin özge penāhım yok asbūna'llāh

5

Süd itmedim şerî'atnı bāzārıdın
 Gül üzmedim tarîkatnı gūlzārıdın
 Sır tuymadım ma'rifetnı esrārıdın
 Sendin özge penāhım yoķ ḥasbūna'llāh

6

Yā rabbenā yāver bolgıl dünyā koyay
 Tecrīd tefrīd tamām kılp seni söyey
 Cem'ü'l-cem'ni maķāmiğa ķadem koyay
 Sendin özge penāhım yoķ ḥasbūna'llāh

7

Rahmān igem yarlıķağay yazğan ķulnı
 Yolğa salgıl miskīn 'Azīm azğan ķulnı
 Zāhir bāḥn ābād itmey bozğan ķulnı
 Sendin özge penāhım yoķ ḥasbūna'llāh

XXVII

Hikmet

1

Ey dōstlarım taķvā tā'at kāmīl kılp
 Ötmes burun tiriglikni sā'atıda
 Mundin artuķ şermendelik bar mu bizge
 Tapmas bolsañ ²⁹ öznı Ḥaķnı tā'atıda

2

Ecel nevbet turur bir kūn bizge kilür
 Kilür bolsa yaķın işler yıraķ bolur
 Heybetidin yürek bağır ķanğa tolur
 Melekü'l-mevt cānnı alur ḥāletide

3

Ölmes burun igri yoldın rāstke ķaytıñ
 Ḥaķ zıkrini cān u dilde tinmey aytıñ
 Allāh 'ālim riyā kılmay tā'at itıñ
 Barça işler ma'lūm turur ḥazretide

4

Tā'at kılıñ riyāzetke bükülgü dik
 Zıkrin aytıñ yürek bağır sökülgü dik
 Bağır izip közdin ķanlar tökülgü dik
 Dīdār tilep ölmaķ kirek ḥasretide

29. Metinde ولساك

5

Ülüş berdi zāhir bāın ni‘metidin
 Bizni kıldı Hāq Muştafā ümmetidin
 ‘Aceb irmes ‘Azīm Tengrim kudretidin
 Bizni kabül iter özin qurbetide

XXVIII

Hikmet

1

Şerī‘atnı hükmi birlen eyā tālib
 Muhkem kılğıl dīn öyini ta‘mīrini
 Hiç kimerse ölmekünça kāmīl bolmas
 Pirdin soruŋg tariqatnı tedbīrini

2

İtā‘atnı pīr emriğa lāzım bilgil
 İkāmētini hizmetide dāyım kılğıl
 İhlāş birlen şöhetige özüŋg urğıl
 Bī-ihlāşlar tapmas şöhet te’sīrini

3

Naşīblik kul şöhetini qadrın bilür
 Qılça kuşış qılır bolsa özi qılır

 Bī-naşībni tartsaŋg üzer zencīrini

4

Nā-kābilni iren yolğa sala’lmaslar
 İgri taşnı tayın igip ala’lmaslar
 Seni altun kılğan kullar kıla’lmaslar
 Taşnı altun kılğan bilen iksīrini

5

Miskīn ‘Azīm be-her hālet tā‘at kılğıl
 Şeherlerde yıglamaqñı ‘ādet kılğıl
 Riyāzetni şiddetiğa tāqat kılğıl
 Miñnet tar(t)ken körer aħır nūrını³⁰

30. Metinde *tartken* kelimesi تاركان yazıldığı gibi mısradaki bir hece de eksik